

MİRAS FARKINDALIĞI VE DENEYİMİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK KEŞİFSEL BİR ÇALIŞMA*

Gülşah AKKUŞ**

Şükran KARACA***

Gülden POLAT****

Öz

Problem Durumu: Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin, buldukları şehirdeki doğal ve kültürel miras unsurlarına ilişkin farkındalık ve deneyim düzeylerini ölçmek yoluyla, şehrin miras unsurlarının, gerek Sivaslı olan gerekse olmayan genç ve eğitilmiş bireyler tarafından ne derecede bilindiği ve değerlendirildiği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı: Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin Sivas'ın doğal ve kültürel mirasına ilişkin farkındalık ve deneyim düzeylerinin tespit edilmesidir. Çalışma kapsamında öğrencilerin memleketine, öğrenim gördükleri sınıfa ve bölüme göre aralarında anlamlı farklılık olup olmadığı da incelenmiştir.

Yöntem: Anket formu, kolayda örnekleme yöntemi ile 17 Şubat–3 Mart 2014 tarihleri arasında kampüs içerisindeki İ.İ.B.F., Edebiyat Fakültesi ve Cumhuriyet Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanmış ve 387 adet kullanılabilir anket elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile doğal ve kültürel miras farkındalıklarını ve deneyimlerini değerlendirmek için frekans ve aritmetik ortalamadan yararlanılmış, farklılıkları tespit etmek için ise t testi, tek yönlü varyans ve Welch analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bulgular ve Sonuçlar: i) Sivaslı olan, ii) üst sınıfta ve iii) turizm bölümünde okuyan öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla şehrin doğal ve kültürel mirası hakkında daha bilgili ve deneyimli olmalarına rağmen beklenenin aksine şehrin mirasını “biraz bildikleri” ve “pek deneyimleri olmadıkları” tespit edilmiştir.

Öneriler: Üniversitedeki tüm bölümlerin birinci sınıf müfredatlarına “şehir kimliği” dersi eklenmelidir. Bu ders kapsamında şehrin tarihten günümüze gelişimi, doğal ve kültürel değerleri hem teorik olarak anlatılmalı hem de şehir ve müze gezileri gibi uygulamaya yer verilmelidir. Özellikle de uygulama gezileri deneyim konusundaki eksikliği kapatabilir. Ayrıca, şehre ve şehrin miras unsurlarına ilişkin konferanslar ve paneller düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Doğal Miras, Farkındalık, Deneyim, Sivas.

HERITAGE AWARENESS AND EXPERIENCE: AN EXPLORATORY STUDY ON UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

Problem Situation: In this study, it is investigated that heritage factors of Sivas are known what to extent by educated and young students both coming from Sivas and not coming from Sivas by means of measuring awareness and experience levels related natural and cultural heritage factors in Sivas.

The Aim of the Study: To determine the awareness and experience level of Sivas' natural and cultural heritage of the Cumhuriyet University students. within the scope of this research, it is also investigated if there is a significant difference between student groups related to their hometown, class and departments.

Method: 387 usable survey forms obtained after application to the students of Faculty of Economics and Administrative Sciences, Literature Faculty and Vocational School, from 17th of February to 3rd of March 2014 according to convenience sampling. Frequency and mean were utilized to evaluate the profile and the natural and cultural heritage awareness and experience level of students. One sample t test, one way ANOVA and Welch analyses were also utilized to determine the differences between group means.

* Bu çalışma 19.Ulusal Pazarlama Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, gulsahakkus@hotmail.com

*** Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm İşl.ve Otelcilik Yüksekokulu, sukrankaraca@gmail.com

**** Öğr. Gör. Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm İşl. ve Otelcilik Yüksekokulu, gpolat@cumhuriyet.edu.tr

Findings and Results: Study findings indicate that students who are i) from Sivas, ii) studying in upper classes and iii) studying tourism had more awareness and experience than other groups, while in fact they had little awareness and very few experience.

Recommendations: For first grade curriculum of all departments in university "city identity" must be attached. In the context of this course, the date of the present development, the natural and cultural values of city both should be explained theoretically, should be given to applications such as city and museum visits. Especially applications trips can turn on the lack of experience. In addition, panels and conferences related to the city and city's heritage elements, should be organized.

Key Words: Natural Heritage, Cultural Heritage, Awareness, Experience, Sivas

1. GİRİŞ

Miras, “bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şeyi” ifade eden, doğal ve kültürel çevreyi içeren geniş bir kavramdır (www.tdk.org.tr; Demiroğlu, 2006:9). UNESCO, miras kavramını kültürel miras ve doğal miras olmak üzere iki gruba ayırarak ele alır. Kültürel miras ise kendi içerisinde somut ve somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) olarak incelenir. Somut kültürel miras, binaları, tarihi yerleri, anıtları ve insan eliyle yapılmış her türlü şeyi kapsarken; SOKÜM, sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ile el sanatları geleneğinden oluşmaktadır.

Mirasın ikinci unsuru olan doğal miras ise;

(i) Estetik veya bilimsel açıdan evrensel değeri olan oluşum grupları veya fiziksel ve biyolojik oluşumlardan meydana gelen doğal özellikler,

(ii) Bilim veya koruma açısından evrensel değere sahip, türü tehlike altında olan bitki ve hayvanların yaşam alanlarının oluşturduğu tamamen çizili alanlar ve jeolojik ve fizyografik oluşumlar,

(iii) Bilim, koruma ve doğal güzellik açısından, evrensel değeri olan doğal siteler veya tamamen çizili doğal alanları ifade etmektedir (www.whc.unesco.org).

Gerek kültürel, gerekse de doğal miras unsurlarının korunması için çalışmalar yürüten UNESCO, tüm dünyada somut ya da soyut, canlı ya da cansız varlıkların sonraki nesillere en sağlıklı şekilde aktarılması için uğraş verir. Bununla birlikte, bu değerlerin yalnızca aktarılması değil, gerçek anlamda sonraki nesillere “teslim edilmesi” gerekir.

Miras, ancak onu devralacak kişiler tarafından benimsendiğinde değer kazanır. Mirasçıları tarafından bilinmeyen, anlaşılmayan, yaşanmayan ve yaşatılmayan miras, zamana yenik düşecektir. Dolayısıyla bir coğrafyadaki doğal ve kültürel mirası korumanın ve yaşatmanın en kolay yolu, onun farkında olmaktır.

Bu çalışmada Cumhuriyet Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerin, buldukları şehirdeki doğal ve kültürel miras unsurlarına ilişkin farkındalık ve deneyim düzeylerini ölçmek yoluyla, şehrin miras unsurlarının, gerek Sivaslı olan, gerekse olmayan genç ve eğitimli bireyler tarafından ne derecede bilindiğini ve değerlendirildiğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Miras kavramı çerçevesinde yapılan çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların birçoğunun kavramsal olarak ele alındığı ve belirli bir coğrafyadaki kültürel ve doğal miras hakkında bilgi verildiği görülmektedir (Kim, 2008; Gülcan, 2010; Aygün, 2011; Türker ve Çelik 2012;

Rodzi, Zaki ve Subli, 2013). Kültürel mirasa ilişkin uygulamalı araştırmalarda ise genellikle kültürel miras algısı, korunması ve kültürel miras olarak kabul edilen alanlar üzerinde durulmuştur (Huh, 2002; Arıkan,2012; Yeşilbursa, 2013; Kurtar ve Somuncu, 2013; Sidekli ve Karaca, 2013). Bu çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmektedir:

Gögebakan'ın 2009 yılında Malatya Atatürk İlköğretim Okulu 7. Sınıf öğrencilerine yönelik olarak, Görsel Sanatlar ve Sosyal Bilimler derslerinin beraber işlenmesinin katkısını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğrencilerde kültür mirası tanıma ve sahip çıkma bilincinin oluşmasında bu derslerinin beraber işlenmesinin öğrenmeye katkı sağladığını ve derslerin müze gibi yerlerde uygulamalı olarak verilmesinin yine öğrencilerin başarı ve anlama düzeylerini artırdığını tespit etmiştir.

Çetin (2010), Cumalıkızık yöre halkının kültürel miras ve turizm algısını ölçmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada; katılımcıların, turizm gelirlerinden yeterince pay alamadıklarını ancak yöre insanında turizm değerlerini koruma bilincinin gelişmiş olduğu belirtmiştir.

Karadoğan ve Yıldırım (2010), Hassuni mağaralarının doğal ve kültürel miras açısından önemini vurgulamak amacıyla yaptıkları çalışmada; çevresiyle birlikte Hassuni mağaralarının, hem doğal yapısı, hem de yerleşme karakteri ve kültür tarihi açısından yüksek bir turizm potansiyeline sahip olduğu sonucuna varmışlardır. Yazarlar, bu değerlerin tanıtımından önce çeşitli disiplinlerce detaylı araştırılması ve mekânsal planlamasının yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tören, Kozak ve Demiral (2012), Eskişehir ilindeki kültürel miras varlıklarının korunmasında Belediyelerin ve Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'nun üstlendiği rolü araştırmak ve değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışmada; kültürel miras varlıklarının tespiti, onarımı ve korunması konusunda kurumlar arasında çıkan anlaşmazlıkların önlenmesi için yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini tespit etmişlerdir.

Okuyucu (2011) ise Osmaneli ilçe merkezinde kültürel mirasın koruma-kullanma ilkesi ışığında turizme kazandırılarak, korunmasının sağlanması konusunda bir farkındalık yaratmak ve bu konuda neler yapılabileceğini tespit etmek için yaptığı çalışmada, Osmaneli ilçe merkezinde var olan kültürel mirasın, bilinçli ve planlı bir turizm politikası izlenmesi durumunda korunarak gelecek kuşaklara aktarılacağını ifade etmiştir.

Literatürde miras kavramı çerçevesinde çeşitli çalışmalar olmakla birlikte, doğal ve kültürel miras farkındalığını ölçmek amacıyla yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Mirasın sonraki kuşaklara aktarılmasında alıcı konumunda olan üniversite öğrencileri üzerine yapılacak olan bu çalışma, yalnızca literatürdeki boşluğu doldurmayacak, sonuçları şehir pazarlaması açısından da önem teşkil edecektir. Çalışma dâhilinde cevap aranan hipotezler aşağıda sıralanmıştır.

H1a: Sivas'a ilişkin doğal ve kültürel miras farkındalığı, Sivaslı olup olmamaya göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1b: Sivas'a ilişkin doğal ve kültürel miras deneyimi, Sivaslı olup olmamaya göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H2a: Sivas'a ilişkin doğal ve kültürel miras farkındalığı, öğrenim görülen sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H2b: Sivas'a ilişkin doğal ve kültürel miras *deneyimi*, öğrenim görülen sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H3a: Sivas'a ilişkin doğal ve kültürel miras *farkındalığı*, hangi bölümde öğrenim görüldüğüne göre farklılık göstermektedir.

H3b: Sivas'a ilişkin doğal ve kültürel miras *deneyimi*, hangi bölümde öğrenim görüldüğüne göre farklılık göstermektedir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Veri Toplama Aracı

Araştırma için gerekli veriler yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Bu yöntem genellikle soruların önceden belirlenmiş olduğu ve doğrudan sorulduğu durumlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Yüz yüze anket yöntemi, cevaplama oranının yüksek olması ve çok soru sorulmasına imkan vermesi yönünden tercih edilmiştir. İki bölümden oluşan anket formun ilk bölümünde katılımcıların Sivas ilinin doğal ve kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalık düzeyleri ile deneyimlerine ilişkin maddeler; ikinci bölümde ise demografik sorular yer almaktadır. Doğal ve kültürel mirasa ilişkin maddeler, Sivas Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü'nün 2011 yılında hazırlanmış olduğu Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi raporundaki varlıklardan oluşturulmuştur. Kültürel mirasa ilişkin varlıklar camiler, medreseler, müzeler, köprüler, hanlar, konaklar, el sanatları, yöresel yemekler ve sanatsal etkinlikler / festivaller başlıklarından oluşurken; doğal miras varlıkları kaplıcalar, göller ve şelaleler gibi doğal değerleri kapsamaktadır. Ölçekte doğal ve kültürel mirasa ilişkin 51 ifade yer almaktadır.

Farkındalık ölçeğinde katılımcıların doğal ve kültürel varlıkları ne derecede bildikleri (1: hiç bilmiyorum - 5: çok iyi biliyorum); deneyim ölçeğinde ise *i*) tarihi yapıları ne sıklıkta ziyaret ettikleri (1: hiç gitmedim - 5: her zaman giderim), *ii*) el sanatlarını ne sıklıkta satın aldıkları (1: hiç satın almadım - 5: her zaman alırım), *iii*) yöresel yemekleri ne sıklıkta yedikleri (1: hiç yemedim - 5: her zaman yerim), *iv*) etkinliklere ne sıklıkta katıldıkları (1: hiç izlemedim - 5: her zaman izlerim), *v*) doğal varlıkları ne sıklıkta ziyaret ettikleri (1: hiç gitmedim - 5: her zaman giderim) 5'li ölçek ile sorgulanmıştır. Farkındalık ve deneyim ölçeğinde ortalamalar 1 - 2,33: düşük, 2,34 - 3,66: orta, 3,67 - 5: yüksek şeklinde yorumlanacaktır.

Kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 30 öğrenciye ön-test yapılmış, gerekli görülen düzeltmeler yapıldıktan sonra ankete son şekli verilmiştir.

3.2. Örneklem

Araştırmanın evrenini Cumhuriyet Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Hazırlanan anket formu, kolayda örnekleme yöntemi ile 17 Şubat – 3 Mart 2014 tarihleri arasında, üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İşletme, İktisat, Uluslararası Ticaret ve Lojistik), Edebiyat Fakültesi (Sosyoloji) ve Meslek Yüksekokulu'nda (Turizm) okuyan öğrencilere uygulanmıştır. 15 günlük süre içerisinde 460 kişiye ulaşılmış, eksik cevap sayısı fazla olan formlar elendikten sonra 387 tanesi analizlere dâhil edilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 21.0 istatistik programı kullanılmıştır. Bu aşamada öncelikle veriler incelenmiş ve kayıp veriler ortalama değer ile tamamlanmıştır. Sonrasında verilerin

normal dağılıp dağılmadığına bakılmış, normal dağılmadığı anlaşılan verilere logaritmik dönüştürme (logarithmic transformation) yapılmıştır. Bu işlemten sonra dahi normal dağılmadığı gözlenen araştırma verileri, t testi ve varyans analizlerinden çıkarılmıştır. Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile doğal ve kültürel miras farkındalıklarını ve deneyimlerini değerlendirmek için frekans ve aritmetik ortalamadan yararlanılmış, farklılıkları tespit etmek için ise t testi, tek yönlü varyans ve Welch analizleri gerçekleştirilmiştir.

Ölçeklerin güvenilirlikleri iç tutarlılık analizi ile değerlendirildiğinde; gerek farkındalık ölçeğindeki ($\alpha=0,958$), gerekse de deneyim ölçeğindeki ($\alpha=0,943$) ifadelerin yüksek derecede güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Tanımlayıcı Bulgular

Cumhuriyet Üniversitesi'nde okuyan ve araştırmaya dâhil edilen 387 öğrencinin demografik özellikleri Tablo 1'de özetlenmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasını kız öğrenciler oluşturmaktadır (%57 kadın, %43 erkek). Yaş ortalaması 21 olan katılımcıların %42'si İ.İ.B.F.'nin İşletme, İktisat ve Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü öğrencisiyken, %38'si Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, %20'si Cumhuriyet Meslek Yüksekokulu'nun Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı öğrencisidir. Katılımcıların üçte ikisi birinci öğrenim öğrencisidir ve %76,2'si üst sınıflarda (ikinci sınıf ve üzeri) okumaktadır. Aylık kişisel gelirleri veya harçlıkları çoğunlukla 500 TL ve altında olan (%63,6) katılımcıların memleketlerine ve ailelerinin ikamet ettiği yere bakıldığında; üçte ikisinin Sivaslı olmadıkları ve öğrenim süresi dışında başka şehirlerde ikamet ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	F	%	Değişkenler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	221	57	Kişisel gelir / harçlık	500 TL ve altında	246	63,6
	Erkek	166	43		501-1000 TL arası	102	26,4
Yaş	20 yaş ve altı	163	42	1000 TL üzerinde	39	10	
	21-25 yaş	211	54,6	Memleket	Sivas	137	35,4
	25 yaş üzeri	13	3,4		Sivas dışı	250	64,6
Okul	İİBF	164	42,4	Ailenin ikamet yeri	Sivas merkez	117	30,2
	Edebiyat Fak.	146	37,7	Sivas ilçe	17	4,4	
	MYO/Turizm	77	19,9	Sivas dışı	253	65,4	
Öğrenim Türü	B.Ö.	236	61	Sınıf	Birinci sınıf	92	23,8
	İ.Ö.	151	39		Üst sınıflar	295	76,2

4.2. Hipotez Testleri

Araştırma hipotezlerini sınamak amacıyla doğal ve kültürel mirasa ilişkin farkındalık ve deneyimlerin, memleket, sınıf ve bölüme göre nasıl farklılaştığı t testi, tek yönlü varyans ve Welch analizleri ile incelenmiş, ayrıca memleket, sınıf ve bölüm değişkenlerinin aritmetik ortalamaları ve toplam grup ortalamaları değerlendirilmiştir.

4.2.1. Hipotez 1a ve 1b

H1a ve H1b'yi sınamak amacıyla; Sivaslı olmanın, doğal ve kültürel miras farkındalığında ve deneyiminde farklılaştırıcı bir etken olup olmadığına ilişkin olarak

gerçekleştirilen t testi sonuçları Tablo 2 ve 3'te verilmiştir. Analiz bulgularına göre Sivashlı olmanın, çalışma kapsamında ele alınan tüm doğal ve kültürel değerlerin farkındalığı ve deneyimi açısından anlamlı bir fark oluşturduğu görülmektedir. Dolayısıyla H1a ve H1b kabul edilmiştir.

Farkındalık ve deneyim açısından en büyük fark yöreye özgü yemekler olan hurma tatlısı ve madımak aşında ortaya çıkmıştır ($\eta^2=0,47$). Farkındalık için diğer büyük farklılıklar sırasıyla Sıcak Çermik ($\eta^2=0,43$), Soğuk Çermik ($\eta^2=0,40$), Balıklı Kaplıca ($\eta^2=0,35$), sebzeli Sivas kebabı ($\eta^2=0,28$), 4 Eylül Sivas Kongresi ve Sanat Etkinlikleri ($\eta^2=0,27$), Kurşunlu Hamamı ($\eta^2=0,26$), Sivas Halk Oyunları ($\eta^2=0,25$), Taşhan ($\eta^2=0,23$), Gürün Gökpınar Gölü ($\eta^2=0,18$) ve Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası ($\eta^2=0,15$) olarak tespit edilmiştir. Deneyim bakımından diğer büyük farklılıklar Taşhan ($\eta^2=0,23$) ile Atatürk Kongre ve Etnografya Müzesi'nde ($\eta^2=0,15$) ortaya çıkmıştır.

Farkındalık ve deneyime ilişkin ortaya çıkan küçük farklılıklar ($\eta^2<0,06$) ise çay bahçesi, el sanatları merkezi vb. amaçlarla halkın kullanımına açılmış ve şehrin tam merkezinde yer alan Buruciye Medresesi, Çifte Minareli Medrese ve Şifaiye Medresesi ile el sanatlarında (ağaç işlemeciliği, bakırcılık ve bıçakçılık) gerçekleşmiştir.

Ayrıca, Sivashlı olan ve olmayan öğrencilerin, başlangıçtaki ölçekte yer alan tüm miras unsurlarını kapsayan doğal ve kültürel miras farkındalığı ve *deneyimi* ortalamaları karşılaştırılmış ve Sivashlı öğrencilerin (2,98 ve 2,22), Sivashlı olmayan öğrencilere kıyasla (1,95 ve 1,49) daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür.

Ortalama değerleri daha yüksek olmakla birlikte; Sivashlı öğrencilerin, doğal ve kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalık düzeyi orta derecedeyken, deneyim düzeyleri düşüktür. Buna karşılık Sivashlı olmayan öğrencilerin hem farkındalık hem de deneyim düzeyleri düşüktür.

Tablo 2: Doğal ve Kültürel Miras Farkındalığına İlişkin T Testi Bulguları

Doğal ve Kültürel Miras	Ortalama	Memleket				Sınıf			
		Sivas	S. dışı	T	η^2	Birinci	Üst	t	η^2
1 Divriği Ulu Camii ve Dar.	2,47	3,13	2,11	8,324**	0,15	2,26	2,54	-1,830	
2 Sivas Ulu Camii	3,51	4,04	3,21	6,800**	0,10	3,00	3,66	-4,503**	0,05
3 Buruciye Medresesi	3,93	4,28	3,74	-4,044**	0,03	3,18	4,16	5,061**	0,07
4 Çifte Minareli Medrese	3,97	4,26	3,82	-3,831**	0,03	3,72	4,05	1,996*	0,01
5 Gök Medrese	2,68	3,16	2,42	5,017**	0,06	2,62	2,70	-0,447	
6 Şifaiye Medresesi	3,27	3,58	3,11	2,950**	0,02	3,09	3,33	-1,236	
7 Atatürk Kon.&Etn. Müz.	3,12	3,75	2,78	6,981**	0,11	2,51	3,32	-4,799**	0,06
15 Taşhan	2,84	3,82	2,30	10,762**	0,23	2,58	2,93	-1,860	
18 Kurşunlu Hamamı	2,48	3,50	1,92	11,849**	0,26	2,13	2,59	-2,877**	0,02
23 Kangal Ağası Konağı	2,55	3,08	2,25	5,854**	0,08	1,96	2,73	-5,145**	0,07
26 Halıcılık / Dokumacılık	2,11	2,65	1,82	6,895**	0,10	1,95	2,16	-1,571	
27 Ağaç işlemleri	2,29	2,64	2,10	3,942**	0,03	2,24	2,31	-0,378	
29 Bakırcılık	2,03	2,34	1,86	4,027**	0,03	2,02	2,03	-0,245	
30 Gümüşçülük	2,56	3,08	2,28	5,558**	0,07	2,29	2,65	-2,118*	0,01
31 Çakıcılık / Bıçakçılık	2,90	3,36	2,65	4,537**	0,04	2,65	2,98	-1,805	
32 Kemik Tarakçılık	2,42	2,92	2,15	5,187**	0,06	2,09	2,58	-2,465*	0,02
33 Sivas Köftesi	4,35	4,73	4,14	-6,889**	0,10	3,89	4,49	4,581**	0,05
34 Sebzeli Sivas Kebabı	2,70	3,88	2,06	12,288**	0,28	2,39	2,80	-2,085*	0,01
36 Madımak Aşı	3,31	4,72	2,53	18,839**	0,47	2,97	3,41	-2,230*	0,01

37 Hurma Tatlısı	3,08	4,64	2,22	18,971**	0,47	2,66	3,21	-2,544*	0,02
38 4 Eylül Sivas K.&S. Etk.	2,71	3,80	2,12	12,090**	0,27	2,39	2,81	-2,309*	0,01
41 Sivas Halk Oyunları	2,49	3,59	1,88	-11,505**	0,25	2,16	2,59	2,760**	0,02
42 Balıklı Kaplıca	2,54	3,75	1,88	14,597**	0,35	2,30	2,61	-1,725	
43 Sıcak Çermik	3,25	4,48	2,57	17,315**	0,43	2,70	3,42	-4,659**	0,05
44 Soğuk Çermik	2,99	4,28	2,28	16,367**	0,40	2,43	3,16	-3,994**	0,04
47 Gürün Gökpınar Gölü	2,26	3,11	1,80	9,368**	0,18	1,86	2,39	-3,888**	0,04

*p<0,05 **p<0,01
 $\eta^2=0,01$ küçük etki, $\eta^2=0,06$ orta derecede etki, $\eta^2=0,14$ büyük etki

Tablo 3: Doğal ve Kültürel Miras Deneyimine İlişkin T Testi Bulguları

Doğal ve Kültürel Miras	Ortalama	Memleket				Sınıf			
		Sivas	S. dışı	T	η^2	Birinci	Üst	t	η^2
2 Sivas Ulu Camii	2,51	3,05	2,27	6,497**	0,09	2,11	2,64	-3,572**	0,03
3 Buruciye Medresesi	3,43	3,81	3,22	4,877**	0,05	2,84	3,62	-4,729**	0,06
4 Çifte Minareli Medrese	3,39	3,80	3,17	5,094**	0,06	3,11	3,48	-2,605*	0,02
5 Gök Medrese	2,07	2,39	1,89	4,871**	0,05	2,15	2,04	0,604	
6 Şifaiye Medresesi	2,83	3,20	2,63	3,606**	0,03	2,58	2,92	-1,879	
7 Atatürk Kon.& Etn. Müz.	1,85	2,36	1,57	8,408**	0,15	1,51	1,96	-3,975**	0,04
15 Taşhan	2,35	3,20	1,88	10,948**	0,23	2,21	2,40	-1,258	
33 Sivas Köftesi	3,56	4,15	3,24	7,816**	0,13	3,00	3,73	-5,049**	0,07
36 Madımak Aşı	2,55	3,78	1,87	14,250**	0,34	2,30	2,62	-1,702	
37 Hurma Tatlısı	2,57	3,96	1,81	16,027**	0,40	2,22	2,68	-2,409*	0,02

*p<0,05 **p<0,01
 $\eta^2=0,01$ küçük etki, $\eta^2=0,06$ orta derecede etki, $\eta^2=0,14$ büyük etki

4.2.2. Hipotez 2a ve 2b

Katılımcıların doğal ve kültürel mirasa ilişkin farkındalık ve deneyim düzeylerinin, öğrenim gördükleri sınıflara göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik olarak gerçekleştirilen t testi sonuçlarına göre listenin tamamı için olmasa da, büyük çoğunluğu için farklılık olduğundan, H2a ve H2b hipotezleri kabul edilmiştir. Dolayısıyla üniversiteye yeni başlamış ve halen birinci sınıfta okumakta olan öğrencilerin mirasa ilişkin farkındalık ve deneyim düzeyleri, üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden daha farklı çıkmıştır. Ancak bu farklılık genellikle küçük ya da orta düzeydedir.

Üst sınıf öğrencilerinin farkındalık ve *deneyime* ilişkin aritmetik ortalamaları (2,40 ve 1,80), birinci sınıf öğrencilerinininkinden (2,05 ve 1,59) daha yüksek çıkmıştır. Dolayısıyla üst sınıf öğrencilerin, doğal ve kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalık düzeyleri orta derecedeyken, deneyim düzeyleri düşüktür. Buna karşılık birinci sınıf öğrencilerinin hem farkındalık hem de deneyim düzeyleri düşüktür.

4.2.3. Hipotez 3a ve 3b

H3a ve H3b'yi test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi ve Welch analizleri yapılmıştır. Tablo 4 ve 5'te özetlenen analiz bulgularına göre, doğal ve kültürel mirasa ilişkin farkındalık ve deneyim düzeyleri, öğrenim görülen bölümlere göre farklılık göstermektedir. Farkın hangi bölümden ya da bölümlerden kaynaklandığını tespit etmek amacıyla, gruptaki örneklem sayısı eşit olmadığı durumlarda kullanılması tavsiye edilen Scheffe testi yapılmıştır.

Bu testin sonuçlarına göre farklılık genellikle Sosyoloji bölümü öğrencileri ile diğer bölüm öğrencileri arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Sosyoloji bölümü öğrencilerinin gerek farkındalık gerekse de deneyim ortalamalarının, büyük ölçüde diğer bölümlerin aşağısında kaldığı görülmektedir.

Ayrıca doğal ve kültürel miras farkındalığı ve *deneyimine* ilişkin Turizm (2,66 ve 2,02), İ.İ.B.F. (2,40 ve 1,80) ve Sosyoloji (2,03 ve 1,54) öğrencilerinin aritmetik ortalamaları değerlendirildiğinde; Turizm öğrencilerinin farkındalık ve deneyimlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Turizm ve İ.İ.B.F. öğrencilerinin, doğal ve kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalık düzeyleri orta derecedeyken, deneyim düzeyleri düşüktür. Sosyoloji bölümü öğrencilerinin ise hem farkındalık hem de deneyim düzeyleri düşüktür.

Tablo 4: Doğal ve Kültürel Miras Farkındalığına İlişkin ANOVA Bulguları

ANOVA	Farkındalık						
	İ.İ.B.F.	Sosyoloj	Turizm	F	Welch	η^2	Scheffe
1 Divriği Ulu Camii ve Dar.	2,42	2,36	2,81	3,618*		0,02	S-T*
2 Sivas Ulu Camii	3,71	3,15	3,74	9,685**		0,05	İ-S**,S-T**
3 Buruciye Medresesi	4,24	3,47	4,16	12,804**	✓	0,06	İ-S**,S-T**
4 Çifte Minareli Medrese	4,16	3,70	4,09	5,259**		0,03	İ-S**
5 Gök Medrese	2,68	2,56	2,90	1,301			
6 Şifaiye Medresesi	3,55	2,97	3,27	5,428**		0,03	İ-S**
7 Atatürk Kon. & Etn. Müz.	3,45	2,61	3,40	16,090**		0,08	İ-S**,S-T**
15 Taşhan	2,90	2,38	3,61	19,736**		0,08	İ-S*,S-T**
18 Kurşunlu Hamamı	2,55	2,04	3,16	20,276**	✓	0,08	İ-S-T**
23 Kangal Ağası Konağı	2,63	2,34	2,75	3,298*	✓	0,02	-
26 Halıcılık / Dokumacılık	2,12	2,02	2,27	2,062	✓		
27 Ağaç işlemleri	2,23	2,32	2,36	0,452			
29 Bakırcılık	2,04	2,02	2,04	0,161			
30 Gümüşçülük	2,66	2,30	2,86	4,678*		0,02	S-T*
31 Çakıcılık / Bıçakçılık	3,05	2,71	2,95	1,936			
32 Kemik Tarakçılık	2,57	2,27	2,40	1,778	✓		
33 Sivas Köftesi	4,49	4,05	4,62	11,110**	✓	0,06	İ-S**,S-T**
34 Sebzeli Sivas Kebabı	2,76	2,25	3,44	14,146**		0,07	İ-S*,S-T**
36 Madımak Aşı	3,31	2,87	4,13	18,992**		0,07	İ-T**, S-T**
37 Hurma Tatlısı	3,17	2,46	4,05	27,492**		0,10	İ-S-T**
38 4 Eylül Sivas K. ve S. Etk.	2,85	2,22	3,36	16,190**		0,08	İ-S**,İ-T* S-T**
41 Sivas Halk Oyunları	2,68	2,01	2,96	14,888**	✓	0,06	İ-S**,S-T**
42 Balıklı Kaplıca	2,65	2,03	3,29	24,068**		0,09	İ-S-T**
43 Sıcak Çermik	3,46	2,53	4,16	45,294**		0,17	İ-S-T**
44 Soğuk Çermik	3,16	2,32	3,90	36,650**		0,14	İ-S**
47 Gürün Gökpinar Gölü	2,52	1,88	2,44	10,040**	✓	0,05	İ-S**,S-T**

*p<0,05 **p<0,01

$\eta^2 = 0,01$ küçük etki, $\eta^2 = 0,06$ orta derecede etki, $\eta^2 = 0,14$ büyük etki

Tablo 5: Doğal ve Kültürel Miras Deneyimine İlişkin ANOVA Bulguları

ANOVA	Deneyim						
	İ.İ.B.F.	Sosyoloj	Turizm	F	Welch	η^2	Scheffe
2 Sivas Ulu Camii	2,65	2,27	2,20	4,599*		0,02	İ-S*
3 Buruciye Medresesi	3,66	3,07	3,64	10,795**		0,05	İ-S**,S-T**
4 Çifte Minareli Medrese	3,58	3,08	3,57	8,060**		0,04	İ-S**,S-T**
5 Gök Medrese	2,02	2,03	2,25	1,742			
6 Şifaiye Medresesi	3,09	2,49	2,94	6,398**		0,03	İ-S**
7 Atatürk Kon.& Etn. Müz.	1,97	1,59	2,09	11,639**	✓	0,05	İ-S**,S-T**
15 Taşhan	2,37	1,95	3,08	21,247**	✓	0,09	İ-S*,S-T**, İ-T**
33 Sivas Köftesi	3,84	3,10	3,83	15,059**	✓	0,08	İ-S**,S-T**
36 Madımak Aşı	2,52	2,13	3,38	17,525**		0,08	İ-T**,S-T**
37 Hurma Tatlısı	2,57	3,09	3,49	20,814**		0,10	İ-S*,S-T**, İ-T**

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$
 $\eta^2 = 0,01$ küçük etki, $\eta^2 = 0,06$ orta derecede etki, $\eta^2 = 0,14$ büyük etki

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, doğal ve kültürel miras çerçevesinde, üniversite öğrencilerinin farkındalık ve deneyim düzeyleri ele alınmıştır. Bu bağlamda, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin, şehrin doğal ve kültürel miras varlıklarına ilişkin farkındalıkları ve sahip oldukları deneyimler incelenmiştir.

Gerçekleştirilen analizler sonucunda i) Sivaslı olan öğrenciler ile olmayanların, ii) birinci sınıf öğrencileri ile üst sınıf öğrencilerinin ve iii) farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin, Sivas'ın doğal ve kültürel mirasına ilişkin farkındalıkları ve deneyimleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Ayrıca iv) Sivaslı olan, v) üst sınıfta ve vi) turizm bölümünde okuyan öğrencilerin, diğerlerine kıyasla şehrin doğal ve kültürel mirası hakkında daha bilgili ve deneyimli oldukları anlaşılmıştır. Ancak beklenenin aksine, ne vii) Sivaslı olan, ne de viii) üst sınıflarda ve ix) turizmde okuyan öğrencilerin, şehrin miras unsurlarını “iyi bildikleri” söylenemez. Bu durum, çalışmanın ilginç bulgularından bir tanesidir. Mezun olduktan sonra büyük olasılıkla Sivas'tan ayrılacak ve şehrin olumlu ya da olumsuz tanıtım elçileri olacak öğrencilerin, şehrin en önemli unsurlarının farkında olmamaları düşündürücüdür. Ancak daha da düşündürücü olanı, onların bu şehirdeki ilk rehberleri olan Sivaslı sınıf arkadaşlarının, ortalama olarak 17 yıldan daha uzun süredir yaşadıkları şehrin miras unsurları hakkında “orta derecede” bilgi sahibi olmalarıdır. Şehrin asıl tanıtım elçileri olan turizm öğrencileri de bu grupta yer almaktadır.

Bu çalışma sonucunda, şehrin doğal ve kültürel mirasının, “içerideki” kitlelere yeterince ulaştırılmadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda gerek Sivaslı öğrencilerin kendi coğrafyalarındaki miras unsurlarının farkında olması, gerekse de farklı şehirlerden öğrenim görmek üzere şehre gelen öğrencilere Sivas deneyiminin yaşatılması açısından şu önerilerde bulunulabilir:

•Üniversitedeki tüm bölümlerin ilk sınıf müfredatlarına “şehir kimliği” dersinin eklenmesi. Bu ders kapsamında şehrin tarihten günümüze gelişimi, doğal ve kültürel değerleri hem teorik olarak anlatılmalı, hem de şehir ve müze gezileri gibi uygulamaya yer verilmelidir. Özellikle de uygulama gezileri, deneyim konusundaki eksikliği kapatabilir.

•Müfredata eklenecek “şehir kimliği” dersinin ilk haftasında öğrencileri bir harita ve bulmaca tipi sorularla şehri gezmeye ve miras unsurlarını keşfetmeye yönlendirilmesi ve sonrasında öğrendiklerini paylaşımlarının / kısa bir sunum yapmalarının istenmesi.

•Şehre belirli uzaklıktaki doğal ve kültürel varlıkların da ziyaret edilebilmesi için teknik gezi imkânlarının genişletilmesi.

•“Sultan Şehir” kulübü kurulması. Kulüpte, özellikle üniversiteye yeni gelen öğrenciler için pratik bilgilerin paylaşılması: Nerede ne yenir, nereler gezilir vb.

•Şehre ve şehrin miras unsurlarına ilişkin konferanslar, paneller düzenlenmesi.

•Doğal ve kültürel miras unsurlarına ilişkin öğrenciler arasında kısa film, resim, fotoğraf vb. yarışmalar düzenlenmesi.

Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi merkez kampüsünde, İ.İ.B.F., Edebiyat Fakültesi ve Meslek Yüksekokulu’nda öğrenim görmekte olan öğrencileri kapsamaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi merkez ve ilçelerindeki diğer fakülte ve yüksekokullar, zaman ve kaynak kısıtlaması nedeniyle araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Örneklem yöntemi dolayısıyla sonuçları, tüm öğrencilere genellenemez, ancak keşifsel özelliği dolayısıyla belirli bir sorunun saptanmasına imkân vermiştir. Bir sonraki aşamada çalışmanın, üniversitenin merkez kampüsünde yer alan tüm bölümlerindeki öğrencilere uygulanması planlanmaktadır.

KAYNAKÇA

ARIKAN, İrfan (2012), *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Miras İle İlgili Başarı Düzeyleri Ve Tutumlarının Bazı Değişkenlerle İncelenmesi (Adıyaman Örneği)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AYGÜN, Hakan Melih (2011), “*Kültürel Mirası Korumada Katılımcılık*”, Vakıflar Dergisi, Sayı 35, s.191-213.

ÇETİN, Turhan (2010), “*Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı*”, Milli Folklor, Cilt 22, Sayı 87, s.181-190.

DEMİROĞLU, O. Cenk (2006), “*Kültürel Miras Ve Turizm İlişkisi Bağlamında Prinkipo Palace (Büyükada Rum Yetimhanesi) İçin Uygulanabilir Bir Yatırım Projesi Önerisi*”, İstanbul.

GÖĞEBAKAN, Yüksel (2009), *Görsel Sanatlar Ve Sosyal Bilgiler Derslerinin İlişkilendirilmesinin Kültür Varlıklarını Tanıma Ve Sahip Çıkma İle İlgili Kazanımların Gerçekleşmesi Ve Öğrencilerin Tutumları Üzerinde Etkileri*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

GÜLCAN, Bilgehan (2010), “*Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı Ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaştırma İhtiyacı*”, İşletme Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s. 99-120.

HUH, Jin (2002), *Tourist Satisfaction With Cultural/Heritage Sites: The Virginia Historic Triangle*, Unpublished Thesis, The Faculty Of The Virginia Polytechnic Institute And State University.

KARADOĞAN, Sabri ve Ahmet Yıldırım (2010), “*Silvan (Diyarbakır)’ da Az Bilinen Bir Doğal- Kültürel Miras: Hassuni Mağaraları Ve Antik Kenti*”, I. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, s.74-79.

KIM, Yong-Goo (2008), “*Kore Cumhuriyeti Ve Japonya’nın Somut Olmayan Kültürel Hazine Politikası*”, Millî Folklor, Yıl 20, Sayı 78, s. 12-21.

KURTAR, Ceyda ve Mehmet Somuncu (2013), “*Kentsel Kültürel Mirasın Korunması Ve Sürdürülebilirliği: Ankara Hamamönü Örneği*”, Ankara Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, s.35-47.

OKUYUCU, Ayşe (2011), *Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması Ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PÜRLÜ, Kadir (2011), Sivas’ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi için Hazırlanan Rapor, Sivas: Sivas Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

RODZİ, N.I.M., S.A. Zaki, ve S.M.H.S. Subli (2013), “*Between Tourism and Intangible Cultural Heritage*”, Procedia-Social and Behavioral Sciences, Vol.85, s.411-420.

SİDEKLİ, Sabri ve Levent Karaca (2013), “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel, Kültürel Miras Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Adayı Görüşleri*”, Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, Sayı 5, s.20-38.

TÖREN, E., N. Kozak ve G.N. Demiral (2012), “*Eskişehir’in Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rolü*”, Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, s.69-88.

TÜRKER, Ali ve İsa Çelik (2012), “*Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak Geliştirilmesine Yönelik Alternatif Öneriler*”, Yeni Fikir Dergisi, Cilt 4, Sayı 9, s.86-98.

YEŞİLBURSA, Cemil Cahit (2013), “*Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Görüşleri*”, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 21, Sayı 2, s.405-420.

İnternet Kaynakları

“Miras”, <http://www.tdk.gov.tr> , Erişim Tarihi: 07.01.2014.

“Doğal Miras”, <http://whc.unesco.org/en/list> , Erişim tarihi: 29.01.2014.